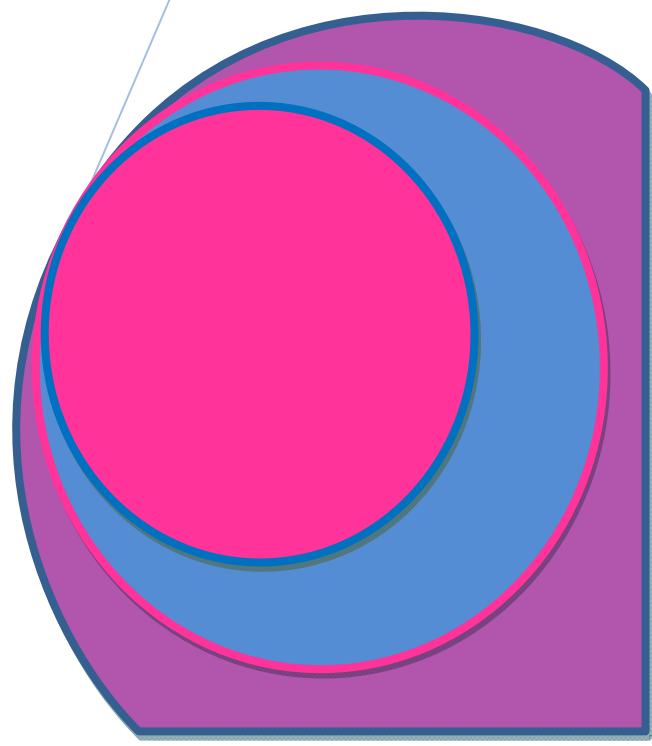
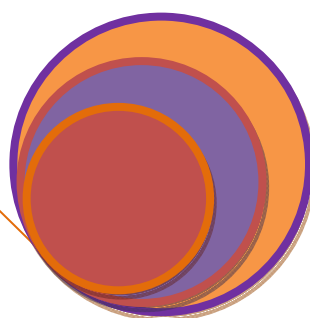
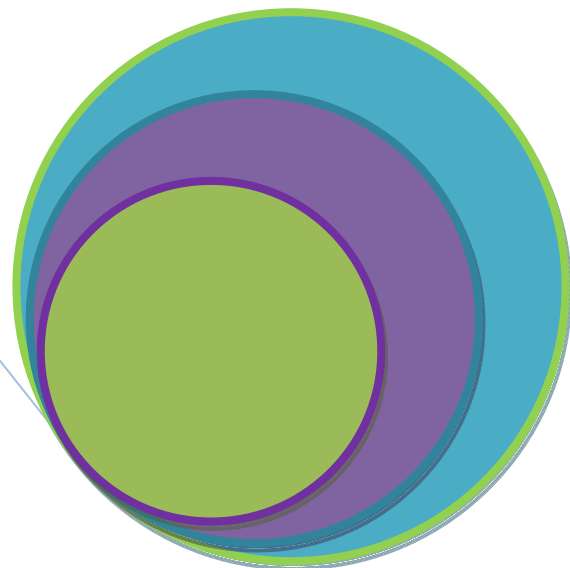

Η γυναίκα στον κόσμο...

Κουβέλη Χριστίνα – Κουφέλλη Χάρη
2010-2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Στον οίκο του πατέρα
2. Στον οίκο του συζύγου
3. Ο γάμος στη Σπάρτη
4. Γυναίκες Σαμουράι
5. Εργαζόμενη γυναίκα
6. Συγγραφείς
7. Καλλιτέχνες
8. Ανάμεσα στους καιρούς

Στον οίκο του πατέρα

Εφόσον της επιτρεπόταν να ζήσει και να ανατραφεί, η θέση της αθηναίας κόρης ήταν μέσα στο σπίτι. Ο κύριος του οίκου είχε το νόμιμο δικαίωμα εφόσον παρίστατο ανάγκη να την εκπροσωπεί σε νομικές υποθέσεις, γιατί η ίδια ήταν δικαιοπρακτικά ανίκανη, όπως βέβαια και τα υπόλοιπα μέλη του οίκου του. Η εκπαίδευση της γυναίκας στην Αθήνα ήταν θεσμικά ανύπαρκτη, εκτός και αν φρόντιζε διαφορετικά ο κύριός της και η ουσιαστική συμμετοχή της στην κοινότητα αναδεικνυόταν κυρίως σε τελετές θρησκευτικού χαρακτήρα, όπως τα Θεσμοφόρια.

Επιπλέον, το γεγονός ότι η γυναίκα πιθανώς δεν αγαπούσε το σύζυγο που της επιβαλλόταν, δε θεωρείτο σημαντικό από τους Αθηναίους. Υπό κανονικές συνθήκες ο γάμος δε θεμελιωνόταν πάνω σε αμοιβαία αισθήματα αγάπης, αλλά ήταν μια καλή επένδυση για το μέλλον. Η αγάπη και ο σεβασμός ήταν κάτι που αναμενόταν με την πάροδο του χρόνου.

Αντίθετα, οι γυναίκες της Σπάρτης επιτρεπόταν ακόμα και να ασκούνται γυμνές και συμμετείχαν σε αγώνες προς τιμήν της Ήρας, φορώντας τον κοντό χιτώνα τους. Εκτός αυτού μορφώνονταν και γνωρίζουμε πως υπήρχαν γυναίκες που ασχολούνταν με την ποίηση, όπως η Μεγαλοστράτα και η Κλειταγόρα, ενώ αναφέρονται Σπαρτιάτισσες Πυθαγόρειες. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη οι γυναίκες της Σπάρτης διέθεταν σημαντική οικονομική ευρωστία, αφού κατείχαν τα 2/5 περίπου της λακωνικής γης και φαίνεται πως διέθεταν δικά τους άλογα ή άρματα που οδηγούσαν σε ορισμένες θρησκευτικές γιορτές.

Ωστόσο, θα πρέπει να διατηρούμε κατά νου το γεγονός ότι η ελευθερία των γυναικών της Σπάρτης είχε ένα και μοναδικό στόχο, την ευγονική. Ο Ξενοφών το συνειδητοποίησε αυτό και φυσικά το σχολίασε στα έργα του. Βλέποντας τα πράγματα από τη δική του οπτική γωνία, ο Αριστοτέλης θεώρησε τις γυναίκες υπεύθυνες για την πτώση της σπαρτιατικής πόλης-κράτους. Φυσικά οι Σπαρτιάτισσες με την οικονομική ανεξαρτησία τους, τη μόρφωση και την κοινωνική τους θέση ήταν εντελώς διαφορετικές από τις Αθηναίες και χαρακτηρίζονται ως το φυσικό τους αντίθετο.

Στον οίκο του συζύγου

Η μετάβαση στον οίκο του κυρίου ήταν η μοναδική κοινωνικά αποδεκτή λύση για την Αθηναία, καθώς δεν υπήρχε εναλλακτική λύση από εκείνη του γάμου. Οι μέλλοντες σύζυγοι προετοιμάζονταν για το γάμο με προσφορές και θυσίες. Όλες αυτές οι τελετές είχαν κυρίως αποτροπαϊκό και εξευμενιστικό χαρακτήρα. Ως διαβατήρια τελετή, η γαμήλια τελετουργία στον αθηναϊκό γάμο είναι επίσης μια διαδικασία μετάβασης και μετουσίωσης. Η μετάβαση συμφωνείται μεταξύ του πατέρα της νύφης και του μέλλοντα γαμβρού, μέσω της σύμβασης που καλείται εγγύη, ενώ η μετουσίωση τελείται υπό την ευθύνη της ίδιας της γυναίκας. Κόβοντας τα μαλλιά της, βγάζοντας τη ζώνη της εφηβικής της ηλικίας, εκτελώντας το λουτρό, πρακτικά τελεί την τελετή ενηλικίωσης, προετοιμαζόμενη για τη γυναικεία της ωρίμανση.

Η έκδοση είναι η ίδια η μετάβαση ή μάλλον μια σύνθετη διαδικασία μετάβασης, τριήμερης διάρκειας, κατά την οποία τελούνται προκαταρκτικές θυσίες και προσφορές στους θεούς, ιδιαίτερα στην Αρτέμιδα, η λατρεία της οποίας σχετιζόταν με την εμμηνορροία, την παρθενία και τη γέννηση. Κατά την πρώτη ημέρα ο γαμβρός θα κοιμηθεί τελετουργικά με ένα αμφιθαλές κοριτσάκι, στον οίκο του μέλλοντος πενθερού του, και θα του δοθούν τα *απαύλια δώρα*. Σημαντική φάση του τριήμερου αθηναϊκού γάμου ήταν η γαμήλια πομπή, με άρμα, από τον οίκο του πατρός στον οίκο του συζύγου. Αυτή η μετάβαση έπρεπε να λάβει χώρα κατά τη διάρκεια της επομένης νύκτας, δηλαδή της δεύτερης του τριήμερου, κατά τον μήνα Γαμηλιώνα, υπό την προστασία της θεάς Αρτέμιδος, με τη συνοδεία δαυλών και μουσικής. Η μουσική και οι δαυλοί ήταν τμήμα μιας αποτροπαϊκής λειτουργίας, για να μη βλαφθεί η νύφη από τα κακά πνεύματα κατά τη διάρκεια της πομπής. Μαζί με την νύφη μετεφέροντο και τα προκιά της.

Φθάνοντας στον οίκο του συζύγου, μετά την τελετή των κατασχημάτων, η νύφη έτρωγε ένα κυδώνι, όπως θέσπισε ο Σόλων, σύμφωνα με τον Πλούταρχο. Μετά τα επαύλια δηλαδή τον τελετουργικό ύπνο της νύμφης με αμφιθαλές αγοράκι και την προσφορά των ομωνύμων δώρων από συγγενείς και φίλους, περνούσε ο γάμος στην τρίτη ημέρα, όπου ελάμβανε χώρα η τελετή της δημόσιας αποκάλυψης του προσώπου της. Τότε εδίδοντο τα ομώνυμα δώρα από τον νυμφίο προς την σύζυγό του. Η τελευταία φάση αποτελούσε την κεντρική σκηνή του αθηναϊκού γάμου και ήταν απαραίτητη για την κοινωνική και την θεσμική ολοκλήρωσή του. Ο τελευταίος είχε ως κύριο στόχο την τεκνοποιία και τη διατήρηση της ταυτότητας του οίκου μέσα στο κοινωνικό και οικονομικό πλαίσιο της κοινότητας. Από εκεί και πέρα η αθηναία ήταν απύσχα από τον δημόσιο βίο. Δεν είχε άμεσο πολιτικό ή κοινωνικό λόγο, ούτε δικαιοπρακτικές δυνατότητες. Ήταν μέλος του οίκου αλλά όχι της πολιτείας.

Οι γυναίκες στον νέο οίκο έφερναν μαζί τους την προίκα τους, διαχειριστής της οποίας ήταν ο σύζυγος, αν και δε γινόταν ποτέ ιδιοκτησία του. Μάλιστα σε περίπτωση διαζυγίου όφειλε να την επιστρέψει. Η προίκα ήταν ο μόνος τρόπος για να αποκτήσει μια γυναίκα περιουσιακά στοιχεία του πατέρα της, αν εκείνος είχε αρσενικούς απογόνους. Αν δεν υπήρχαν αρσενικοί γόνοι στον πατρικό οίκο, τότε κληρονομούσε όλη την περιουσία μέσω του θεσμού της επικλήρου. Βέβαια, μαζί με την περιουσία επιβαλλόταν να παντρευτεί τον στενότερο άρρενα συγγενή του πατέρα της, που αναλάμβανε τη διαχείριση της περιουσίας. Αν εκείνος ήταν ήδη παντρεμένος, μπορούσε να χωρίσει τη σύζυγό του και να παντρευτεί την επίκληρο ή

να την περάσει στον δεύτερο στενό συγγενή του πατρός. Αν κανείς εκ των συγγενών δεν ήθελε να την παντρευτεί, ο άρχων είχε τη νομική υποχρέωση να ζητήσει από τον στενότερο άρρενα συγγενή του πατέρα της να την προικίσει και να της βρει σύζυγο.

Βέβαια, η αποκλειστική ενασχόληση της γυναίκας με τον οίκο και τη διαχείριση της περιουσίας του, όπως την περιγράφει ο Ξενοφών στον Οικονομικό, είναι μια κατάσταση που δεν αντανακλά την πραγματικότητα. Ήταν πιθανώς εύκολο για μια πλούσια οικοδέσποινα να ζει μακριά από τα πλήθη, αλλά η φτωχή Αθηναία όφειλε να εργάζεται σε σκληρές ενίοτε συνθήκες για να στηρίζει οικονομικά την οικογένειά της. Αν ο σύζυγος έλειπε σε στρατιωτική υπηρεσία ή είχε πεθάνει, η γυναίκα γινόταν ο άνδρας και η γυναίκα μαζί του οίκου και δεδομένων των λιγοστών ευκαιριών απασχόλησης για μια γυναίκα, αναζητούσε πόρους προσφέροντας τις υπηρεσίες της ως τροφός, στο εμπόριο ή σε μικρές βιοτεχνίες.

Ο γάμος στην Σπάρτη

Αντίθετα απ' ό,τι συνέβαινε στην Αθήνα, η τελετή του γάμου στη Σπάρτη φαίνεται πως δεν αποτελούσε δημόσιο γεγονός. Όπως περιγράφει ο Πλούταρχος, ένας διαδεδομένος τύπος σύστασης του γάμου είναι δι' αρπαγής: Χωρίς παρουσία οικογενειών ή προσκεκλημένων, την γυναίκα απήγαγε τελετουργικά κατά τη διάρκεια της νύχτας ο μέλλον σύζυγός της. Με την βοήθεια της νυμφεύτριας, της ξύριζαν το κεφάλι, της φορούσαν ανδρικά ρούχα και την άφηναν ξαπλωμένη στο σκοτάδι να περιμένει. Ο σύζυγος μετά την ερωτική συνάντησή τους όφειλε να επιστρέψει στους κοιτώνες του και εξακολουθούσε να ζει εκεί με τους συνηλικιώτες στις αγέλες, έως ότου συμπλήρωνε τα τριάντα έτη του. Έως τότε συγκατοίκηση των συζύγων δεν προβλεπόταν. Είναι σαφές πως αυτή η διαδικασία είχε ως στόχο αποκλειστικά την τεκνοποίηση. Εξάλλου, εξ αιτίας του οξυμένου δημογραφικού προβλήματος της Σπάρτης, οποιοσδήποτε πολίτης μπορούσε να απαγάγει μια γυναίκα στη Σπάρτη, με στόχο την παιδοποιία, αρκεί ο πατέρας ή και ο σύζυγός της να ήταν σύμφωνος. Έτσι λειτούργησε και ο θεσμός της πολυανδρίας, η θέσμιση της οποίας αποδίδεται στον ίδιο τον θρυλικό νομοθέτη Λυκούργο. Η πολυανδρία συνιστά σπάνια μορφή πολυγαμίας, όπου η σύζυγος τεκνοποιούσε νομίμως με περισσότερους συζύγους ταυτόχρονα. Η σπαρτιατική πολυανδρία είχε εντυπωσιάσει τον Πλάτωνα, τον Ξενοφώντα και τους αθηναϊκούς φιλοσοφικούς κύκλους των αρχών του 4ου π.Χ. αιώνα. Τον επόμενο αιώνα, ο Πολύβιος καταγράφει στην Σπάρτη και την αρχαιότερη γνωστή μαρτυρία για την λεγόμενη «αδελφική πολυανδρία», όπου οι πολυάριθμοι σύζυγοι της σπαρτιάτισσας είναι εξ αίματος αδελφοί ή στενοί φίλοι. Σε αυτό το σχήμα οργάνωσης της οικογένειας η περιουσία παραμένει αδιαίρετη και η πατρότητα των τέκνων (τα οποία θεωρούνται κοινά) ασκείται συλλογικά. Όμως, στην Σπάρτη η συλλογική άσκηση της πατρικής εξουσίας είναι νόμιμη και συνηθισμένη.

Άλλη μορφή σύστασης γάμου στη Λακεδαίμονα ήταν ο εγκλεισμός νέων και νεανίδων, μαζί, σε σκοτεινό οίκημα, όπου -καθώς περιγράφει ο Αθήναιος- η συνάντηση στα τυφλά των δύο νέων δέσμευε τον νεαρό σπαρτιάτη ο οποίος όφειλε πλέον να θεωρεί ως σύζυγο την γυναίκα που γνώρισε με αυτόν τον τρόπο, και μάλιστα χωρίς να λάβει προίκα. Η μη τήρηση αυτού του τύπου μπορούσε να προξενήσει την ποινική δίωξη του άνδρα, καθώς μαρτυρείται για τον Λύσανδρο που προτίμησε μιαν ομορφότερη γυναίκα αντί εκείνης που του υπέδειξε στα τυφλά η τύχη.

Ο γάμος δι' εγγύης μνημονεύεται επίσης σε πηγές, αυτό μάλλον σημαίνει πως για την σύστασή του είχε προηγηθεί συμφωνία μεταξύ μέλλοντος πενθερού και γαμβρού με αντικείμενο την προίκα. Ο τελετουργικός τύπος μάλλον πρέπει να ήταν εκείνος που περιγράφει ο Πλούταρχος. Όμως, η κοινωνική θέση της γυναίκας στη Σπάρτη δεν ήταν περιορισμένη όπως στην Αθήνα. Η Σπαρτιάτισσα διοικούσε η ίδια την περιουσία της ακόμη και όταν δεν ήτο πατρώχος και μπορούσε να επιλέξει άλλο σύζυγο, αν ο δικός της απουσίαζε επί μακρόν. Πολλοί έλληνες συγγραφείς την θεωρούν αιτία ανταγωνισμών και διεκδικήσεων ανάμεσα σε οίκους, ενώ παραμένει ενεργή και στο παρασκήνιο της πολιτικής, επηρεάζοντας δημοσίους άρχοντες, για τους οποίους ο Αριστοτέλης χρησιμοποιεί τον βαρύ χαρακτηρισμό «γυναικοκρατούμενοι». Παραδείγματα όπως αυτό της Γοργούς και της Αργείας αναγκάζουν τον Ηρόδοτο να αναφέρεται με σεβασμό στις γυναίκες της Σπάρτης, κάτι ασυνήθιστο για άρρενα Έλληνα συγγραφέα.

Γυναίκες Σαμουράι

Εν γένει η κοινωνία των σαμουράι ήταν ανδροκρατούμενη, αλλά τα ιστορικά αρχεία αναφέρουν ότι τα θηλυκά μέλη στις πατρίες των σαμουράι επεδείκνυαν συχνά μαχητικό πνεύμα, ενώ η φροντίδα τους για θέματα τιμής και καθήκοντος μπορούσε να παραβληθεί με αυτή των ανδρών. Οι γυναίκες εκπαιδεύονταν στις τέχνες της μάχης και με την πάροδο του χρόνου γίνονταν επιδέξιες στη χρήση της ναγκινάτα λόγχης. Ιστορίες για θαρραλέες και αφοσιωμένες σαμουράι γυναίκες αφθονούν στο επικό έργο Χάικε Μονογκατάρι. Κύρια μορφή ανάμεσά τους είναι η Τομόε Γκοζέν, η σύζυγος του Μιναμότο Γιοσινάκα, αλλά στην ίδια περίοδο υπάρχουν και πολλές άλλες ηρωικές σαμουράι γυναίκες, ανάμεσα στις οποίες περιλαμβάνεται η Χότζο Μασάκο, η σύζυγος του Μιναμότο Γιοριτόμο, η οποία μετά το θάνατο του συζύγου της έγινε βουδίστρια μοναχή – μια κοινή μοίρα για τις χήρες των σαμουράι. Η Μασάκο έπαιξε σημαντικό ρόλο στην πολιτική σκηνή κατά τα πρώτα χρόνια της αντιβασιλείας των Χότζο.

Από τη νέα θέση της ως βουδίστρια μοναχή υποστήριξε με επιτυχημένο τρόπο την ανάδειξη της τάξης των σαμουράι μέσα στο σογκουνάτο. Τούτες οι ιστορίες αντανakλούν τη σχετικά ισχυρή θέση των γυναικών στη σαμουράι κοινωνία εκείνης της εποχής. Οι νόμοι που κυβερνούσαν την αυλή του σόγκουν στις αρχές του 13ου αιώνα, επέτρεπαν ίσα δικαιώματα των γυναικών σε κληρονομικά θέματα και το δικαίωμα της κατοχής και διαχείρισης περιουσίας. Επί πλέον οι γυναίκες των σαμουράι είχαν μεγάλη θέση στη διαχείριση της οικίας τους. Ήταν υπεύθυνες για οικονομικά θέματα, για το υπηρετικό προσωπικό και αναλάμβαναν την υπεράσπιση του οίκου σε καιρό πολέμου. Επίσης, ήταν υπεύθυνες για την ανατροφή των παιδιών τους στις ιδέες των σαμουράι, για την περιφρόνηση του θανάτου και την αδιαμφισβήτητη υπακοή στον άρχοντά τους. Στους αιώνες που ακολούθησαν οι κόρες των οικογενειών έγιναν πόνια στην αγορά του γάμου. Η ταυτόχρονη επίδραση του Νεοκομφουκιανισμού συνέτεινε στη μείωση της θέσης των γυναικών σαμουράι. Το ιδανικό της ατρόμητης αφιέρωσης αντικαταστάθηκε σταδιακά από την παθητική, ήσυχη υπακοή. Κατά το 17ο αιώνα πολλοί σαμουράι θεωρούσαν πως ενώ οι γυναίκες είναι απαραίτητες για να φέρουν παιδιά, δε θεωρούνταν κατάλληλες για σύντροφοι των πολεμιστών στη μάχη. Τούτο είχε ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη ομοφυλοφιλικών τάσεων ανάμεσα στους πολεμιστές με τη μορφή μνητικής τελετουργίας των πρεσβύτερων προς τους νεότερους.

Παρά την επανειλημμένη απαγόρευση, δεν ήταν λίγοι οι σαμουράι που διατηρούσαν στενές σχέσεις με άνδρες. Το 1687 ο Ιχάρα Σαϊκάκου δημοσίευσε το περίφημο βιβλίο του «Νανσόκου οκαγκάμι», που σημαίνει «Ο Μεγάλος Καθρέπτης της Ανδρικής Αγάπης» και είχε ως θέμα του τις ομοφυλοφιλικές δραστηριότητες ανάμεσα στους σαμουράι. «Η γυναίκα είναι ένα πλάσμα εντελώς ασήμαντο», έγραφε, «αλλά η ειλικρινής παιδευαστική αγάπη είναι η μοναδική αγάπη». Ωστόσο, όλοι περίμεναν από τις γυναίκες να δείχνουν περιφρόνηση στο θάνατο, όταν επρόκειτο για θέματα υπεράσπισης της τιμής του οίκου τους. Η θυσία της τιμής της γυναίκας για χάρη του συζύγου της ήταν κοινό θέμα στο ιαπωνικό δράμα. Η αυταπάρνηση ήταν επιτακτική για τις γυναίκες και παρέμεινε έτσι ακόμα και στα τέλη του 19ου αιώνα, παρά το γεγονός ότι οι δυτικές ιδέες για το θέμα έγιναν ιδιαίτερα δημοφιλείς.

Γράφοντας το βιβλίο του Μπουσίντο, η ψυχή της Ιαπωνίας, ο Ινάζο Νιτόμπε αφιέρωσε ένα κεφάλαιο στην εκπαίδευση και τη θέση των γυναικών στην κοινωνία

των σαμουράι, στο οποίο υπογραμμίζει τον κατώτερο ρόλο τους. Στην ανοδική κλίμακα της υπηρεσίας πρώτη στη βάση στέκει η γυναίκα που θυσιάζει τον εαυτό της για τον άνδρα. Ο άνδρας με τη σειρά του θυσιάζει τον εαυτό του για τον άρχοντα, ώστε να υπακούει τον Ουρανό. Ωστόσο, το μαχητικό πνεύμα των θηλυκών σαμουράι έβρισκε διέξοδο σε αρκετές περιπτώσεις. Η μαχητική τους γενναιότητα φάνηκε ιδιαίτερα κατά την εξέγερση Σατσούμα, το 1877. Οι γυναίκες του Καγκοσίμα πολέμησαν ενάντια στον αυτοκρατορικό στρατό. Το 1868 οι μάχες ανάμεσα στους υποστηρικτές του σογκουνάτου και τους υποστηρικτές της αυτοκρατορικής παλινόρθωσης έδωσαν άλλο ένα παράδειγμα της γυναικείας μαχητικότητας. Οι σαμουράι της πατριάς Αϊζού, υποστηρικτές του σογκουνάτου, έμειναν να υπερασπιστούν το φρούριό τους στο Κάστρο Γακαμάτσου. Περικυκλωμένοι από ένα στρατό 20.000 ανδρών οι 3.000 Αϊζού κινητοποίησαν οποιονδήποτε μπορούσε να χρησιμοποιήσει όπλο. Μια ομάδα 20 γυναικών σχημάτισε μια μονάδα που πολεμούσε στην πρώτη γραμμή. Η Νακάνο Τακέκο, πολύ καλά εκπαιδευμένη στη χρήση του *ναγκινάτα*, φέρεται ότι όρμησε κατά τη διάρκεια της μάχης στις εχθρικές γραμμές και πετσόκοψε αρκετούς άνδρες, πριν την πυροβολήσουν στο στήθος. Για να αποφύγει την ατίμωση της αιχμαλωσίας, είπε στην αδελφή της Γιούκο να την αποκεφαλίσει και να πάρει το κεφάλι της σπίτι. Προς τιμήν της χτίστηκε μνημείο στο ναό Χοκάι, στο Αϊζού Μπανγκεμάτσι, της επαρχίας Φουκισίμα.

Εργαζόμενη Γυναίκα

Η επικεφαλής της εταιρίας Kraft Foods, Αϊρίν Ρόζενφελντ, η οποία ηγήθηκε της επιθετικής εξαγοράς των 18 δισ. δολαρίων της βρετανικής Cadbury, βρίσκεται στη δεύτερη θέση της κατάταξης, ακολουθούμενη από την τηλεοπτική αστέρα Όπρα Γουίνφρι, η οποία τον επόμενο χρόνο θα σταματήσει την επιτυχημένη επί 25 χρόνια

εκπομπή της, «The Oprah Winfrey Show», για να εγκαινιάσει το δορυφορικό της δίκτυο OWN. Τέταρτη στη σειρά βρίσκεται η Γερμανίδα καγκελάρια, Άνγκελα Μέρκελ, η οποία πέρυσι εξελέγη για μία δεύτερη θητεία, ενώ η υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, Χίλαρι Κλίντον, η οποία τέθηκε επικεφαλής της διαμεσολαβητικής προσπάθειας στη Μέση Ανατολή, βρίσκεται στην πέμπτη θέση. Η νικήτρια πέρυσι ήταν η Μέρκελ, ενώ η Μισέλ Ομπάμα βρισκόταν στην 40η θέση της λίστας. Όπως αναφέρει το περιοδικό για την Ομπάμα, «είναι και αποτελεσματική: αντιδρώντας στην εκστρατεία της Ας Κινητοποιηθούμε! κατά

της παιδικής παχυσαρκίας, εταιρίες όπως η Coca-Cola, η Kellogg και η General Mills δεσμεύτηκαν να μειώσουν την περιεκτικότητα σε θερμίδες στα τρόφιμά τους μέχρι το 2015». Η επικεφαλής της PepsiCo Inc, Ίντρα Νούι, η οποία αναδείχθηκε η πιο ισχυρή γυναίκα στον επιχειρηματικό κόσμο των ΗΠΑ για πέμπτη συνεχή χρονιά από το ίδιο περιοδικό βρίσκεται στην έκτη θέση, ενώ στην έβδομη βρίσκεται η τραγουδίστρια Lady Gaga, στην ένατη η Μπιγιονσέ Νόουλς και στη δέκατη η ηθοποιός Έλεν ΝτεΤζένερισ.

Η Μόιρα Φόρμπος, αντιπρόεδρος και εκδότρια του περιοδικού ForbesWoman, δήλωσε ότι οι γυναίκες τα ονόματα των οποίων βρίσκονται στη λίστα του περιοδικού, «έχουν ιδρύσει εταιρίες και λανσάρει προϊόντα, κάποιες φορές με μη παραδοσιακούς τρόπους και έχουν σπάσει το φράγμα των διακρίσεων ανάμεσα στα δύο φύλα σε τομείς όπως το εμπόριο, η πολιτική, ο αθλητισμός, τα ΜΜΕ και το πολιτιστικό πνεύμα των καιρών και επομένως επηρεάζουν τις ζωές εκατομμυρίων, κάποιες φορές και δισεκατομμυρίων ανθρώπων». Αυτή τη χρονιά το Forbes άλλαξε τον τρόπο με τον οποίο κατατάσσει τις γυναίκες διαμορφώνοντας τη λίστα με βάση λιγότερο την περιουσία και την εξουσία που διαθέτουν και περισσότερο τη δημιουργική επιρροή και την επιχειρηματικότητα.

Συγγραφείς

Ζωρζ Σαρή

Η Ζωρζ Σαρή είναι Ελληνίδα ηθοποιός και συγγραφέας, κυρίως παιδικής και νεανικής λογοτεχνίας. Γεννήθηκε το 1925 στην Αθήνα από Μικρασιάτη πατέρα και

Γαλλίδα μητέρα. Άρχισε από πολύ μικρή να ασχολείται με το θέατρο, με δάσκαλο το Βασίλη Ρώτα. Μεγαλύτερη, στα χρόνια της Κατοχής, φοίτησε στη Δραματική Σχολή του Ροντήρη, παίρνοντας μέρος και στην Αντίσταση, ενώ αργότερα συνέχισε τις σπουδές της στο Παρίσι, στη σχολή του Σαρλ Νιτλέν. Το 1962 επέστρεψε στην Ελλάδα και άρχισε να εμφανίζεται στο θέατρο και τον κινηματογράφο μέχρι το 1967, ώσπου, με την κήρυξη της χούντας έμεινε άνεργη και στράφηκε στο γράψιμο.

Πρωτοεμφανίστηκε σαν συγγραφέας το 1969 με το *Θησαυρό της Βαγίας*, που έγινε μεγάλη επιτυχία και αργότερα μεταφέρθηκε και στην

τηλεόραση. Συνέχισε γράφοντας πολλά βιβλία κυρίως για μικρά παιδιά και νέους, όπως επίσης και θεατρικά έργα. Η θεματολογία της αρκετές φορές περιστρέφεται γύρω από σημαντικές στιγμές της νεότερης ελληνικής ιστορίας, όπως το δίπτυχο *Όταν ο Ήλιος...* και *Οι Νικητές*, που αναφέρονται στην Κατοχή και τον Εμφύλιο, ή το μυθιστόρημα *Τα γενέθλια*, που εκτυλίσσεται κατά τη διάρκεια της Χούντας. Μαζί με την Άλκη Ζέη καθιέρωσε ένα νέο στυλ στο νεανικό μυθιστόρημα, τόσο από την άποψη του ζωντανού, αυτοβιογραφικού ύφους όσο και της εισαγωγής του πολιτικού, κοινωνικού και ιστορικού στοιχείου στο είδος. Το 1994 βραβεύτηκε με το Βραβείο Παιδικού Λογοτεχνικού Βιβλίου για το μυθιστόρημα *Νινέτ*. Το 1995 και το 1999 βραβεύτηκε από τον Κύκλο Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου. Το 1988 προτάθηκε για το βραβείο Χανς Κρίστιαν Άντερσεν. Ως ηθοποιός έχει βραβευτεί το 1960 με το βραβείο Β' Γυναικείου ρόλου του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης.

Έργα

Μυθιστορήματα

- ❖ *Ο Θησαυρός της Βαγίας* (1969)
- ❖ *Το Ψέμα* (1970)
- ❖ *Όταν ο Ήλιος...* (1971)
- ❖ *Κόκκινη κλωστή δεμένη...* (1974)
- ❖ *Τα γενέθλια* (1977)
- ❖ *Τα στενά παπούτσια* (1979)
- ❖ *Οι νικητές* (1983)
- ❖ *Τα Χέγια* (1987)
- ❖ *Το παραράδιασμα* (1989)
- ❖ *Κρίμα κι άδικο* (1990)
- ❖ *Νινέτ* (1993)
- ❖ *Ζουμ* (1994)
- ❖ *Ε.Π.* (1995)
- ❖ *Ο Χορός της ζωής* (1998)
- ❖ *Σοφία* (2000)
- ❖ *Ο Κύριός μου* (2002)
- ❖ *Τότε...* (2004)
- ❖ *Γράμμα από την Οδησσό* (2005)
- ❖ *Το προτελευταίο σκαλοπάτι* (2009)

Παιδικά

- ❖ *Το γαϊτανάκι* (1973)
- ❖ *Ο Φρίκος ο Κοντορεβυθούλης μου* (1980)
- ❖ *Η σοφή μας η δασκάλα* (1982)
- ❖ *Η κυρία Κλοκλό* (οκτώ βιβλία) (1986-1987)
- ❖ *Ο Τοτός και η Τοτίνα* (οκτώ βιβλία, 1988 - 1990)
- ❖ *Ο Αρλεκίνος* (1993)
- ❖ *Η Πολυλογού* (1993)

Νουβέλλα

- ❖ *Η αντιπαροχή* (1989)

Θεατρικά

- ❖ *Το τρακ* (1988)
- ❖ Φιλμογραφία *Το τελευταίο ψέμμα* (1958)
- ❖ *Ο άνθρωπος του τραίνου* (1958)
- ❖ *Έγκλημα στα παρασκήνια* (1960)
- ❖ *Φεύγω με πίκρα στα ξένα* (1964)
- ❖ *Προδοσία* (1964)
- ❖ *Το μπλόκο* (1965)

Stephenie Meyer

Γεννήθηκε στις 24 Δεκεμβρίου του 1973, από το γένος Morgan. Είναι μία Αμερικανίδα συγγραφέας γνωστή για το Λυκόφως, τριλογία ρομαντισμού. Τα μυθιστορήματα Λυκόφως έχουν κερδίσει παγκόσμια αναγνώριση και πούλησε πάνω από 100 εκατομμύρια αντίτυπα παγκοσμίως, με τις μεταφράσεις της σε 37 διαφορετικές γλώσσες. Η Meyer είναι επίσης ο συντάκτης του ενήλικου μυθιστορήματος επιστημονικής φαντασίας «Η χώρα υποδοχής».

Η Meyer ήταν η μεγαλύτερη συγγραφέας σε πώλησεις τόσο το 2008 όσο και το 2009, έχοντας πουλήσει πάνω από 29 εκατομμύρια βιβλία μόνο το 2008, με το Λυκόφως να είναι το βιβλίο με τις μεγαλύτερες πωλήσεις του έτους. Έχουν πωληθεί επιπλέον 26,5 εκατομμύρια βιβλία το 2009, κάνοντας την, την πρώτη συγγραφέα του έτους. Η Stefanie, ήταν ταξινομημένη στον κατάλογο του περιοδικού Time των «100 πιο σημαντικών ανθρώπων το 2008", και επίσης περιλαμβανόταν στο Forbes Celebrity στη λίστα των 100 πιο ισχυρών διασημοτήτων του κόσμου το 2009. Οι ετήσιες

αποδοχές της υπερβαίνουν τα 50 εκατομμύρια δολάρια. Επίσης, το 2010, το Forbes την ταξινόμησε ως την πιο ισχυρή προσωπικότητα με ετήσιες αποδοχές ύψους 40 εκατ. δολαρίων

Η συγγραφέας γεννήθηκε στο Χάρτφορντ του Κονέκτικατ, από τους Στήβεν και Candy Morgan. Μεγάλωσε στο Φοίνιξ της Αριζόνα, με πέντε αδέρφια: τους Seth, Emily, Jacob, Paul και Heidi. Παρευρέθηκε στο Chararral γυμνάσιο του Scottsdale της Αριζόνα. Παρευρέθηκε έπειτα στο Brigham Young University στο Provo, όπου έλαβε πτυχίο στην αγγλική γλώσσα το 1997. Συνάντησε τον σύζυγό της Christian, με το παρατσούκλι «Πάντσο», όταν μεγάλωνε στην Αριζόνα, και παντρεύτηκαν το 1994, όταν και οι δύο ήταν 21 ετών. Μαζί έχουν τρεις γιους: τους Gabe, Seth, και Eli Meyer.

Η Meyer είναι μέλος της Εκκλησίας του Ιησού Χριστού των Αγίων των Τελευταίων Ημερών και έχει δηλώσει ότι είναι «πουριτανή» για τις πεποιθήσεις της, και δεν πίνει αλκοόλ. Δεν είχε γράψει καμία ιστορία πριν το Λυκόφως, και πήγαινε σε σχολή δικαίου επειδή αισθανόταν ότι δεν είχε καμία πιθανότητα να γίνει συγγραφέας. Αργότερα σημείωσε ότι η γέννηση του πρώτου γιου της Gabe την έκανε να αλλάξει γνώμη, λέγοντας: «Μόλις γέννησα τον Gabe, ήθελα απλώς να είμαι η μαμά του». Πριν γίνει συγγραφέας, η μόνη επαγγελματική εργασία της ήταν ως ρεσεψιονίστ σε μια εταιρεία ιδιοκτησίας.

Άλκη Ζέη

Η Άλκη Ζέη γεννήθηκε στην Αθήνα το 1925, αλλά έζησε τα παιδικά της χρόνια στη Σάμο. Ασχολήθηκε με το γράψιμο από μικρή. Όταν ήταν μαθήτρια γυμνασίου, άρχισε να γράφει έργα για το κουκλοθέατρο. Ένας από τους χαρακτήρες που δημιούργησε, ο Κλούβιος, έγινε μετέπειτα ένας από τους κυριότερους ήρωες του κουκλοθεάτρου Αθηνών "Μπάρμπα Μυτούσης".

Αργότερα, συνέχισε το γράψιμο, δημοσιεύοντας σειρά διηγημάτων της στο περιοδικό "Νεανική Φωνή", ένα περιοδικό για νέους που είχε ως συντακτική επιτροπή τον Μάριο Πλωρίτη, τον Τάσο Λιγνάδη, τον Κωστή Σκαλιώρα.

Στα ελληνικά γράμματα εμφανίστηκε το 1963 με το μυθιστόρημα *Το καπλάνι της βιτρίνας*, το οποίο αποτελεί σταθμό στην παιδική μας λογοτεχνία γιατί μεί για πρώτη φορά τον ανήλικο αναγνώστη στον πολιτικό προβληματισμό. Πρόκειται για ιστορικό μυθιστόρημα που αφορά στη δικτατορία του Ιωάννη Μεταξά. Το 1971 γράφει τον *Μεγάλο Περίπατο του Πέτρου*, αυτή τη φορά για την κατοχή και την απελευθέρωση. Το σημαντικό στα ιστορικά της μυθιστορήματα είναι ότι δεν αποτελούν μια απλή καταγραφή ιστορικών γεγονότων αλλά είναι ζυμωμένα με τα αυτοβιογραφικά βιώματα των ηρώων της. Μαζί με τη Ζωρζ Σαρή, με την οποία γνωρίζονταν από τα σχολικά τους χρόνια, καθιέρωσε ένα νέο στυλ στο νεανικό μυθιστόρημα, τόσο από την άποψη του ζωντανού, αυτοβιογραφικού ύφους όσο και της εισαγωγής του πολιτικού, κοινωνικού και ιστορικού στοιχείου στο είδος. Το 2010 βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών για το σύνολο του έργου της.

Έργα

- ❖ Ο θεός Πλάτων
- ❖ Κοντά στις ράγες
- ❖ Αρβυλάκια και γόβες
- ❖ Μια Κυριακή του Απρίλη
- ❖ Τα παπούτσια του Αννίβα
- ❖ Η αρραβωνιαστικιά του Αχιλλέα
- ❖ Η μωβ ομπρέλα
- ❖ Η Αλίκη στη χώρα των μαρμάρων
- ❖ Η Κωνσταντίνα και οι αράχνες της
- ❖ Ψεύτης Παππούς
- ❖ Το καπλάνι της βιτρίνας
- ❖ Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου

Καλλιτέχνες

Μαρία Κάλλας

Τα πρώτα χρόνια

Η Μαρία Κάλλας γεννήθηκε ως Άννα Μαρία Καικιλία Σοφία Καλογεροπούλου στις 2 Δεκεμβρίου του 1923 στη Νέα Υόρκη. Τον Αύγουστο της ίδιας χρονιάς οι γονείς της, Ευαγγελία Δημητριάδη (από την Κωνσταντινούπολη) και Γιώργος

Καλογερόπουλος (από το Νεοχώριο Ιθώμης στο Μελιγαλά Μεσσηνίας), είχαν μεταναστεύσει στις Η.Π.Α. από την Αθήνα. Εκεί ο πατέρας της ανοίγει φαρμακείο και το 1929 αλλάζει το οικογενειακό επώνυμο από Καλογερόπουλος σε Callas. Τρία χρόνια αργότερα η Μαρία ξεκινά τα πρώτα μαθήματα πιάνου μαζί με τη μεγαλύτερη αδελφή της Υακίνθη. Σε ηλικία 11 ετών έλαβε το πρώτο

βραβείο ως "σολίστ" σε διαγωνισμό παιδικών φωνών που είχε διοργανώσει ο ραδιοφωνικός σταθμός της Νέας Υόρκης W.O.R.

Στα 1937 έρχεται το διαζύγιο των γονιών της και η Μαρία ακολουθεί τη μητέρα της στην Αθήνα, όπου ήδη βρισκόταν η αδελφή της. Αρχικά, αν και μικρότερη από το ηλικιακό όριο εισαγωγής, εγγράφηκε στο Εθνικό Ωδείο του Καλομοίρη με καθηγήτρια τη Μαρία Τριβέλλα ενώ ένα χρόνο αργότερα βρέθηκε στο Ωδείο Αθηνών όπου δίδασκε η Ελβίρα ντε Ιντάλγκο (Elvira de Hidalgo) και η οποία θεωρείται ως η κατ' εξοχήν δασκάλα της Κάλλας.

Στις 2 Απριλίου 1939 κάνει το σκηνικό της ντεμπούτο ως Σαντούζα σε μία μαθητική παράσταση της Καβαλερία Ρουστικάνο) του Πιέτρο Μασκάνι από το Ωδείο Αθηνών. Λίγο πριν το ξέσπασμα του ελληνοϊταλικού πολέμου έρχεται η πρώτη συνεργασία της με την εταιρεία της Λυρικής Σκηνής Αθηνών και στις 21 Οκτωβρίου του 1940, ερμηνεύει τραγούδια από τον Έμπορο της Βενετίας του Ουίλιαμ Σαίξπηρ στο Βασιλικό Θέατρο. Η συνεργασία της με τη Λυρική Σκηνή θα συνεχιστεί και στις 21 Ιανουαρίου 1941 στην πρώτη της μελοδραματική εμφάνιση θα υποδυθεί τη *Βεατρίκη* στο έργο "*Βοκκάκιος*" του Φραντς φον Σουπέ στο κινηματοθέατρο Παλλάς.

Στις 27 Αυγούστου του 1942 στο θερινό θέατρο Παρκ στην Πλατεία Κλαυθμώνος, στην πρώτη της επαγγελματική εμφάνιση σε όπερα, ερμηνεύει "*Τόσκα*" του Τζιάκομο Πουτσίνι. Την ίδια χρονιά συμμετείχε σε συναυλία της Λυρικής στη Θεσσαλονίκη. Στις 19 Φεβρουαρίου ερμηνεύει τη Σμαράγδα στον "*Πρωτομάστορα*" του Μανώλη Καλομοίρη, και εννέα μέρες αργότερα συμμετέχει σε μεγάλη συναυλία για τα συσσίτια της Νέας Σμύρνης στον κινηματογράφο Σπόρτιγκ. Στις 12 Δεκεμβρίου ερμηνεύει άριες του Μπετόβεν και του Ροσίνι σε συναυλία υπέρ των φυματικών.

Η αρχή της μεγάλης πορείας

Λίγο μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας από τις δυνάμεις του Άξονα η Κάλλας, εξ αιτίας της υποβάθμισής της στη Λυρική Σκηνή και εν μέσω της πολεμικής των συναδέλφων της που την κατηγορούσαν για συνεργασία με τους κατακτητές, αποφασίζει να επιστρέψει στις Η.Π.Α. Προκειμένου να εξασφαλίσει τα εισιτήριά της δίνει μια αποχαιρετιστήρια παράσταση στην Αθήνα. Το Σεπτέμβριο του 1945 βρίσκεται στη Νέα Υόρκη και ξεκινά την προσπάθεια για ανεύρεση εργασίας αρχικά στη Μητροπολιτική Όπερα, δεν καταφέρνει όμως να υπογράψει συμβόλαιο.

Εντούτοις η ακρόασή της από τον Έντουαρντ Τζόνσον, διευθυντή της Όπερας, φέρνει την προσφορά δύο ρόλων στα έργα "*Φιντέλιο*" του Μπετόβεν και "*Μανταμ Μπατερφλάι*" του Πουτσίνι. Η Κάλλας απορρίπτει τους ρόλους. Δε θέλει να τραγουδήσει το "*Φιντέλιο*" στα αγγλικά, ενώ αισθάνεται πολύ εύσωμη ώστε να ερμηνεύσει την αιθέρια "*Μπάτερφλάι*".

Η γνωριμία της με τον καλλιτεχνικό διευθυντή της *Αρένας της Βερόνα*, Τζοβάννι Τζενατέλλο την οδηγεί στην Ιταλία. Εκεί στις 3 Αυγούστου 1947 κάνει την πρώτη της εμφάνιση στην *Αρένα της Βερόνα* με τη "*Τζοκόντα*" του Αμιλκάρε Πονκιέλι. Τον ίδιο χρόνο ερμηνεύει την *Ιζόλδη* από το "*Τριστάνος και Ιζόλδη*" στη Βενετία υπό την καθοδήγηση του μαέστρου Τούλιο Σεραφίν. Συνάμα έρχεται και η γνωριμία της με τον μουσικόφιλο Ιταλό βιομήχανο Τζοβάννι Μπατίστα Μενεγκίνι, με τον οποίο παντρεύονται στις 21 Απριλίου 1949. Ο Μενεγκίνι έχοντας και ρόλο μάνατζερ άσκησε καταλυτική επιρροή στην καριέρα της Κάλλας, υποβάλλοντάς την σε δίαιτα με σκοπό να αποκτήσει καλύτερη εμφάνιση και αποτρέποντάς την από κάθε βιοτική ενασχόληση με την οικονομική κάλυψη, που της παρείχε. Έτσι τον ίδιο χρόνο η Κάλλας κάνει καλλιτεχνικές εμφανίσεις στο Μπουένος Άιρες και το 1950 στο Μεξικό.

Ανάμεσα στους καιρούς...

Το συμπέρασμα που βγάλαμε δεν θα μπορούσε να είναι άλλο από το ότι οι γυναίκες σε όλες τις χώρες, σε όλους τους καιρούς και σε κάθε πολιτισμό είναι άξιες τιμής. Ο λόγος είναι τα επαγγελματικά, καλλιτεχνικά ακόμα και τα οικιακά τους επιτεύγματα. Παρόλο που οι απόψεις διαφέρουν από τόπο σε τόπο και από άτομο σε άτομο η αλήθεια είναι ότι πρέπει να παραδειγματιζόμαστε και να γινόμαστε όλο και πιο προοδευτικοί, μαθαίνοντας από αυτές τις γυναίκες που βασανίζονται ακόμα και στις μέρες μας. Γυναίκες καλλιτέχνες, συγγραφείς διάσημες για τα επαγγελματικά τους καθήκοντα που πραγματοποιούν με επιτυχία, μας εκπλήσσουν κάθε μέρα.

Μέχρι και στο πολεμικό ναυτικό διακρίνονται γυναίκες με θάρρος και τόλμη που πέτυχαν και αναδείχτηκαν στα δύσκολα καθήκοντα τους.

Άλλοτε σε θέσεις υψηλές και άλλοτε σε πιο υποβαθμισμένες, συνεχίζουν ακάθεκτες να εξελίσσονται επαγγελματικά.

Ακόμα και στις πιο υποανάπτυκτες χώρες, κάτω από τις πιο δύσκολες συνθήκες, οι γυναίκες κάνουν τον αγώνα τους για μια πιο ποιοτική ζωή.